

Μακεδονικά

Τόμ. 34, Αρ. 1 (2004)

Ιουλία Βοκοτοπούλου, Ιωακείμ Α. Παπάγγελος,
Ευαγγελία Καμπούρη, Λόης Λαμπριανίδης,
Λευτέρης Παπαγιαννάκης, Θύμιος Παπαγιάννης,
Γερακίνα Μυλωνά; Χαλκιδική, Ιερό Κοινόβιο
Ευαγγελισμού της Θεοτόκου-Ορμύλια

Αγγελική Στρατή

doi: [10.12681/makedonika.892](https://doi.org/10.12681/makedonika.892)

Copyright © 2014, Αγγελική Στρατή

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Στρατή Α. (2004). Ιουλία Βοκοτοπούλου, Ιωακείμ Α. Παπάγγελος, Ευαγγελία Καμπούρη, Λόης Λαμπριανίδης, Λευτέρης Παπαγιαννάκης, Θύμιος Παπαγιάννης, Γερακίνα Μυλωνά; Χαλκιδική, Ιερό Κοινόβιο Ευαγγελισμού της Θεοτόκου-Ορμύλια. *Μακεδονικά*, 34(1), 445–446. <https://doi.org/10.12681/makedonika.892>

σούρας, αλλά καταγράφονται και τά πολλά εκκλησιαστικά σκείη τους, άπαράμιλλοι θησαυροί του λαμπρού παρελθόντος της Κλεισούρας.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

† Ιουλία Βοκοτοπούλου, Ιωακείμ Α. Παπάγγελος, Ευαγγέλια Καμπούρη, Λής Λαμπριανίδης, Λευτέρης Παπαγιαννάκης, Θύμιος Παπαγιάννης, Γερακίνα Μυλωνά, Χαλκιδική, Ιερό Κοινόβιο Ευαγγελισμού της Θεοτόκου - Ορμύλια, Αθήνα 2002, 4ο, σσ. 300, εικ. 192, 1 χάρτης.

Διεύθυνση έκδοσης: Στέλιος Α. Παπαδόπουλος, Φωτογραφίες: Ανδρέας Σμαραγδής, Καλλιτεχνική επιμέλεια: Γιάννης Κουρούδης.

Όπως ακριβώς προϋδεάζει ο τίτλος του βιβλίου πρόκειται για μία συνολική παρουσίαση τόσο του γεωγραφικού όσο και του ιστορικού χώρου της Χαλκιδικής, γραμμένη από γνωστούς επιστήμονες και συνοδευόμενη από λαμπρό φωτογραφικό υλικό.

Μετά τους τίτλους, τα περιεχόμενα, τον πρόλογο (σ. 9) από τον Στέλιο Παπαδόπουλο, ακολουθούν τα κείμενα: «Η γένση του χώρου» (σσ. 13-31) από τον Θ. Παπαγιάννη, «Η Χαλκιδική στους αρχαίους χρόνους» (σσ. 35-97) από την Ι. Βοκοτοπούλου, «Η χριστιανική Χαλκιδική» (σσ. 103-194) από τον Ι. Παπάγγελο, «Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική» (σσ. 199-212) από την Ευαγ. Καμπούρη, «Το τοπίο στη σύγχρονη ζωγραφική» (σσ. 217-229) από την Γ. Μυλωνά, «Η Χαλκιδική τον 20ό αιώνα» (σσ. 233-248) από τους Λ. Λαμπριανίδη και Λ. Παπαγιαννάκη και η βιβλιογραφία, σημειώσεις και ευρετήριο (σσ. 253-298).

Το κενό που υπήρχε στη βιβλιογραφία τόσο από τη γεωγραφική όσο από την ιστορική, αρχαιολογική και οικονομική προσέγγιση του ευρύτερου χώρου της Χαλκιδικής επιχειρεί να καλύψει ο πολυτελής αυτός τόμος που εκδόθηκε πρόσφατα από το Ιερό Κοινόβιο του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου της Ορμύλιας, μετόχι της Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρης Αγίου Όρους, αφιερωμένος στη μνήμη της Ιουλίας Βοκοτοπούλου. Έγκριτοι και αναγνωρισμένοι επιστήμονες, καταξιωμένοι στον επαγγελματικό και εν γένει χώρο της έρευνας, έγραψαν τα μεσοτού περιεχομένου κείμενα, εμπλουτισμένα από τις εξαιρετικές φωτογραφίες του φωτογράφου Α. Σμαραγδή. Το μεγαλύτερο βάρος της εκδοτικής προσπάθειας επικεντρώνεται κυρίως στην παρουσίαση, ανάδειξη και προβολή του αρχαιολογικού πλούτου της Χαλκιδικής για την ύπαρξη του οποίου υπάρχουν μαρτυρίες και αναφορές από τα απώτατα προϊστορικά έως και τα νεότερα χρόνια.

Οι συγγραφείς των κειμένων κατέχουν άριστα τα αρχαία, μεσαιωνικά και νεότερα κείμενα και την ειδικευμένη βιβλιογραφία που αφορά σε αυτά. Οι γνώσεις αυτές συνδυάζονται και εναρμονίζονται με τον απλό και σαφή επιστημονικό τους λόγο, κερδίζοντας με τον τρόπο αυτό και τον αμύητο και μη ειδικό αναγνώστη.

Ιδιαίτερη τιμητική αναφορά οφείλεται δικαίως στην αείμνηστη αρχαιολόγο Ιουλία Βοκοτοπούλου, τώως προϊσταμένη της Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων αρμόδιας για τη Χαλκιδική, η οποία αφιέρωσε ένα αρκετά αξιόλογο και ώριμο τμήμα της πλούσιας ανασκαφικής και επιστημονικής της έρευνας στον χώρο αυτό, τον οποίο πρόβαλε και ανάδειξε πολλαπλώς. Στο κείμενο της διαπραγματεύεται, με τον σοφά απλό και άγτιο επιστημονικό της λόγο, την ιστορία, αρχαιολογία και

τέχνη της Χαλκιδικής κατά τους αρχαίους χρόνους. Έτσι παραθέτονται διάφορα κεφάλαια όσο το δυνατό περισσότερο κατανοητά και ελγήπτα για το ευρύτερο κοινό που αφορούν στο όνομα και τους κατοίκους, την προϊστορία και πρωτοϊστορία, τους ιστορικούς χρόνους, τις πόλεις, τα νεκροταφεία και τα ιερά και περισσότερα εκτεταμένα τις τέχνες στην αρχαία Χαλκιδική.

Ο αρχαιολόγος-βυζαντινολόγος Ιωακείμ Παπάγγελος που υπηρετεί στην Εφορεία Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους, γνωρίζει άριστα την περιοχή και την ιστορία της. Έτσι παραθέτει και σχολιάζει με ώριμο και συνάμα απλό και συναρπαστικό επιστημονικό λόγο τα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στη χριστιανική Χαλκιδική. Το σχετικό κεφάλαιο που διαιρείται σε υποενοήστες αναφέρεται σε γεγονότα που έλαβαν χώρα στον χώρο από τους πρώτους αιώνες εξάπλωσης του χριστιανισμού και την επικράτηση της νέας θρησκείας, μέχρι τη βενετική κυριαρχία και τουρκοκρατία. Τονίζεται επίσης ο ιδιαίτερα σημαντικός ρόλος που έπαιξαν τα μεταλλεία τόσο των Σιδηροκασίων όσο και του κοινού των Μαδεμίων στην οικονομική ζωή, κυρίως κατά την προεπαναστατική οικονομική περίοδο της Χαλκιδικής. Ο συγγραφέας ασχολείται διεξοδικά με τη μονή της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριάς, μοναδικό μοναστήρι της Χαλκιδικής εκτός Αγίου Όρους που ιδρύθηκε τον 16ο αιώνα, αλλά και την αρχιτεκτονική και ζωγραφική των μεταβυζαντινών ναών της. Τέλος, αφιερώνεται ειδικό κεφάλαιο στους γαλατσιάνους ζωγράφους, η παρουσία των οποίων είναι διάχυτη και καταλυτική τόσο σε διάφορους τοιχογραφημένους ναούς, κυρίως του Αγίου Όρους, όσο και σε πλήθος φορητών εικόνων του 19ου αιώνα. Το εκτενές αυτό κείμενο κλείνει με ειδική αναφορά στην προεπαναστατική οικονομική κατάσταση και σε γεγονότα που συνέβησαν μετά την επανάσταση του 1821.

Οι συγγραφείς των υπολοίπων κειμένων Θ. Παπαγιάννης, Ευαγ. Καμπουρή, Γ. Μυλωνά, Α. Λαμπριανίδης και Α. Παπαγιαννάκης με γλαφυρό, σαφή και κατανοητό λόγο τόσο για το ευρύ αναγνωστικό κοινό όσο και για την πνευματική και επιστημονική κοινότητα, αναφέρονται αρκετά αναλυτικά και διεξοδικά στη γεωγραφία και δομή του χαλκιδικιώτικου χώρου, στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική, στο τοπίο της Χαλκιδικής όπως αποτυπώνεται με τον χρωστήρα σύγχρονων ζωγράφων –κυρίως Θεσσαλονικέων– και στη Χαλκιδική τον 20ό αιώνα, αντίστοιχα.

Ο τόμος κλείνει με την παράθεση της βιβλιογραφίας που εμφανίζεται πλούσια, ενημερωμένη και ανταποκρινόμενη στις ανάγκες του αναγνωστικού κοινού, όπως και των σχετικών υποσημειώσεων και του χρήσιμου ευρετηρίου.

Παρ' όλα αυτά σημειώνουμε κάποια διάσπαρτα τυπογραφικά και ορισμένα λεκτικά λάθη και παραλείψεις, πιθανώς αθλήτες, όπως επίσης και μερικούς λανθασμένους υπομνηματισμούς κυρίως στον σχολιασμό των φωτογραφιών που δεν αδυνατίζουν σημαντικά την όλη επιτυχημένη εκδοτική προσπάθεια.

Τα τεκμηριωμένα και προσιτά ως έκταση και περιεχόμενο κείμενα που συνθέτουν τον τόμο με τον τίτλο «Χαλκιδική» με τη συνοδεία των λαμπρών καλλιτεχνικών φωτογραφιών, εκπληρώνουν με απόλυτη συνέλεια τους κύριους στόχους της έκδοσης που είναι η ενημέρωση του ενδιαφερόμενου κοινού για την ιστορία, αρχαιολογία, γεωγραφία, τέχνη και οικονομική ζωή του γεωγραφικού αυτού χώρου της Βόρειας Ελλάδας.